

Nagyböjt 5. vasárnapja

Róm 8,8–11

Testi ember, lelki ember

⁸Ezért aki test szerint él, nem nyerheti el Isten tetszését. ⁹De ti nem test, hanem lélek szerint éltek, ha valóban Isten Lelke lakik bennetek.

¹⁰Akiben nem lakik Krisztus Lelke, az nem az övéi. Ha Krisztus bennetek van, jöllehet a test a bűn miatt halott, a lélek a megigazulás következtében él. ¹¹Ha pedig bennetek lakik annak Lelke, aki feltámasztotta Jézust a halából, ő, aki Krisztus (Jézust) feltámasztotta a halottak közül, halandó testeteket is életre kelti bennetek lakó Lelke által.

A görög filozófiában állandósult az ember test és lélek összetevőkre való felbontása. Spirituális körökben és a keleti vallásokban a lélek uralmát hirdetik a test felett, a nyugati világban, ahol a természettudományok előretörésével az ember-gép modell honosodott meg, nem nagyon maradt hely az emberben a lélekre, legfeljebb idegrendszeri megnyilvánulásokra szoktak utalni. Ebben az összefüggésben Pál testi és lelki ember kifejezése nagyon idegenül cseng, többek között azért, mert az általa használt test és lélek fogalmak tartalma nem követi a görög filozófiában meghonosodott értelmezéseket.

Nála a test vagy a lélek az emberi személynek két különböző dimenziója alapvetően morális megközelítésben. A testi ember és a lelki ember leírására az ember egymás ellen harcoló eltérő irányultságaira utal a Galatáknak írt levélben: „A test ugyanis a lélek ellen tusakodik, a lélek meg a test ellen. Ellentétben állnak egymással, s így nem azt teszitek, amit szeretnétek” (5,17). Ez az ellentét lefordítható a földi és a túlvilági szemlélet ütközésére. Morális tartalmát ugyanebben a levélben a sztoikus erkölcsprédikátoroktól átvett erény és bűnlistákkal írja le: „A test cselekedetei nyilvánvalók: kicsapongás, tisztátalanság, fajtalanság, bálványimádás, babonáság, ellenségeskedés, viszálykodás, vetélkedés, harag, veszekedés, szakadás, pártoskodás, irigykedés, gyilkosság, részegeskedés, tobzódás és ezekhez hasonlók” (5,19–21a). Ez a teljességre nem törekvő reprezentatív bűnlista tartalmaz testi jellegű bűnöket is, mint a „kicsapongás, tisztátalanság és fajtalanság, részegeskedés”, de a többi inkább elferdült lelki sajátosságok listája, amelyből nyilvánvalóvá válik, hogy a testi ember a bűnös embert jelenti, aki képtelen indultain úrrá lenni, akinek életvitelét alantas szempontok irányítják.

Ezzel szemben a lelki ember leírására egy erénylistát közöl szintén a sztoikus erkölcsprédikátorok modorában: „A Lélek gyümölcse viszont:

szeretet, öröm, békesség, türelem, kedvesség, jóság, hűség, szelídség, önmegtartóztatás” (Gal 5,22–23). Ezek azok az erények, amelyek a lelki embert meghatározzák. Ezzel bevonul a keresztény morális oktatásába az erény és a bűn tana és az erényes és a bűnös állapot küzdelme. Ennek a következménye a lelki tükrökben a bűnkatalógus, amelynek fényében a gyónás előtt leltározzuk gyengeségeinket. Ez az erény és bűn kettős könyvelés háttérbe szorítja azt a valóságot, amelyet az ószövetség és Jézus is feltárt, hogy az ember élete egy út, amely vagy az Isten felé vagy pedig az Istentől el, a bűnösök világa felé vezet.

Pál ezt a statikus állapotot azzal oldja fel, hogy kijelenti: „Ha Krisztus bennetek van, jóllehet a test a bűn miatt halott, a lélek a megigazulás következtében él” (Róm 8,10). Krisztus lelke – más kifejezéssel Krisztus kegyelme, ami létrehozza azt a képességet, hogy annak tudunk örülni, aminek Krisztus örült – még a földi, testi embert is ki tudja emelni ebből az állapotból. Az ember erkölcsi és lelki élete egy út, amely lehet romlás vagy lehet tisztulás is. Az a fontos, hogy az ember tetteit ne a másik emberhez, hanem Krisztushoz mérje. Továbbá, hogy tetteit helyesen értékelje, a bűnt ne nevezze erénynek. De azt is tudnia kell, képtelen önmegváltásra. Az ember lélekben történő gyarapodása csak Isten kapcsolatának elmélyítésével érhető el. Ez nem jelenti a világból vagy az aktív életből való kivonulást, hanem az aktív élet alárendelését a lelki fejlődésnek. A lélek gyümölcseit nem érhetjük el csupán a mosolygás gyakorlásával, nyugtatók szedésével, nyájas beszéddel vagy higgadt megfontolásokkal. Ehhez Istennek kell bennünk laknia. Olyan szellemiségre kell szert tennünk, amely visszahat cselekedeteinkre és életvitelünkre.